

ALS DE LIEFDE VOORBIJ IS

JAN DROST BIJ DE BEZIGE BIJ

Het romantisch misverstand
Denken helpt

Jan Drost

Als de liefde voorbij is

2017

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Copyright © 2017 Jan Drost
Omslagontwerp bij Barbara
Foto auteur Sacha de Boer
Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Schoonhoven
Druk Bariet Ten Brink, Meppel

ISBN 978 90 234 4900 3

NUR 730

debezigebij.nl

‘My love and my life were by nature design’d
To flourish alike, or to perish together.’

LORD BYRON¹

‘There is a crack in everything
That’s how the light gets in’

LEONARD COHEN²

Inhoud

Voorwoord 11

1 De scheidingsmelding 17

2 Tja, wat doe je dan? 24

 Waaruit bestond dat ja? 29

 En waarom het soms maar geen ja wil worden 32

 Wat ik deed toen ze echt weg was 36

 Hoe reageerden de anderen? 40

 De gemeenschappelijke anderen 44

 ‘Hoe zit het eigenlijk met jouw eigen liefdesleven?’ 46

 Wat is moeilijker: verlaten of verlaten worden? 47

3 Kun je het zien aankomen? 51

 Als je zelf de rivier bent 58

4 Wat je verliest 62

 People are strange 65

 Niet alleen jou heb ik verloren 68

 Bij het haardvuur, in veiligheid 70

5 Hoe je mensbeeld een wereld van verschil maakt 71

 Een afhankelijkheidsverklaring 71

 Dat was ooit wel anders 75

 Verbeter jezelf, begin bij je mensbeeld 78

 Gelukkig gestoord 85

- 6 Houd me vast en laat me niet los – ik houd jou vast en
laat je niet los 88
Je bent zelf geen veilige haven! 88
De hechtingsbril 89
Hechtingsstijlen 94
Hechtingshoop in bange dagen 100
Van de wieg tot het graf 104
Als je liefdesverdriet zo bekijkt 107
Attributen 109
- 7 Liefdesverdriet en rouw 116
Fasen van rouw 118
- 8 Pogingen er iets van te leren 140
Dwarsliggers bij het afsluiten en loslaten 140
In een nieuwe liefde vluchten 145
Heb lief, en zie om 151
Wat ik nog meer leerde terwijl ik ondertussen een nieuwe
liefde van de grond probeerde te krijgen 154
De juiste zachtheid 156
'Never mind, I'll find someone like you' 160
Gemberthee, nostalgie en weemoed 161
Als ze maar vrij mag stromen 165
- 9 Relatietrauma's 170
Hoe gaat het mis? 170
Gedeelde basiswaarden 180
Met wie zij na mij 183
Had ik dan toch? 186
Het verhaal dat je aan anderen vertelt (en zelf soms bijna
gaat geloven) 188
Zo goed ging het nu ook weer niet 190

- 10 Afsluiten en loslaten 197
 Afsluiten en loslaten om verder te kunnen gaan 197
 Orion 199
 Hoop 202
 Het is over 206
 Knip 206
 Palimpsestdenken 213
- 11 De liefde na de liefde 226
 Do you believe in love after love? 226
 Het poëtisch geheugen 228
 Wanneer weet je dat je er weer klaar voor bent? 232
 De hel die je opties openhouden heet 236
 Ja maar we pasten zo goed bij elkaar! 243
 Ik moet erop vertrouwen 246
- 12 No one knows what happens next 247

Nawoord 252

Noten 259

Literatuur 266

Dankwoord 269

Voorwoord

Ik was behoorlijk zenuwachtig toen ik van mijn huis naar het pand van The School of Life aan de Herengracht fietste, waar ik mijn eerste lezing over liefdesverdriet ging geven. Wat voor mensen zouden erop afkomen? En hoe zou ik het ervan afbrengen? Het onderwerp was persoonlijker dan dat van mijn andere lezingen, in elk geval pijnlijker en wellicht confronterend. Mijn eigen relatie was amper een jaar geleden verbroken – niet door mij – en er zijn mensen die beweren dat je de duur van je relatie moet delen door twee om te weten hoelang je nodig hebt om eroverheen te komen. Mijn relatie duurde tien jaar, dus dat zou vijf jaar in de lappenmand betekenen. Er zijn ook mensen die beweren dat je de duur moet delen door vijf, volgens die berekening was ik dus nog steeds een jaar te vroeg met wat ik deed. Er zijn ook mensen die beweren dat je er nooit overheen komt.

Toen ik mijn fiets op slot zette zag ik een jongen op de stoep voor de deur zitten. Ik zei tegen hem dat hij wel een beetje vroeg was. Hij antwoordde dat hij er al een tijdje zat. Hij kwam uit Groningen, zijn vriendin had het de vorige avond uitgemaakt en hij had de nacht achter de computer doorgebracht. Zo was hij deze lezing tegengekomen. Hij had niet geslapen en had de eerste trein naar Amsterdam genomen. En hier was hij dan.

De titel van mijn lezing was *Als de liefde voorbij is*. Ik wist dat het een goede titel was toen nog voor ik iets had kunnen zeg-

gen een man op de eerste rij zijn hand opstak en zei: ‘Die titel klopt niet.’ Ik wist wat hij ging zeggen. ‘Het probleem is nu juist dat de liefde níet voorbij is. De relatie kan dan wel voorbij zijn, maar daarmee is de liefde dat nog niet.’

Dit was bij mij zeker het geval. Mijn relatie van tien jaar was in mijn ogen een goede relatie, een gelukkige relatie, een liefdesrelatie zoals ik me niet beter kon voorstellen. En ik vertrouwde erop dat mijn geliefde er net zo over dacht. Hoe ga je ermee om als de geliefde van je leven weggaat terwijl zij wat jou betreft had mogen blijven? En waarom ga je ermee om zoals je ermee omgaat? En is dat een goede manier? Hoe gaat onze cultuur om met liefdesverdriet? En is dat een goede manier?

Om alvast een voorschot te nemen op die laatste vraag: ik denk dat er in onze cultuur ideeën en opvattingen bestaan die ons, zodra wij ons alleen op de wereld voelen, eerder dieper de eenzaamheid en ellende in duwen dan dat ze ons helpen op te krabbelen en verder te gaan. Het probleem is volgens die ideeën en opvattingen dat we om te beginnen niet hadden mogen omvallen, omdat we te allen tijde onze zelfstandigheid en onafhankelijkheid dienen te behouden. Een puber mag best een keer van liefdesverdriet onderuitgaan, dat vinden we nog wel iets aandoenlijks hebben, maar volwassenen moeten dat toch wel achter zich hebben gelaten. Liefdesverdriet is toch vooral onvolwassen gedoe waarvoor je je eigenlijk een beetje moet schamen en waarvan je niet al te lang last mag hebben, laat staan dat je anderen ermee lastigvalt. Als we dan toch omvallen, hebben we dat helemaal zelf gedaan, dus dat opkrabbelen moeten we dan ook maar zelf doen. Zoals alle mensen ben ik een kind van mijn tijd. Maar ik vind dat mijn tijd als het op liefdesverdriet aankomt geen goede ouder voor me is.

En ik weet dat ik daarin niet de enige ben. Ik begon mijn lezing door te zeggen: ‘Er is niets mis met je als je liefdesverdriet hebt!’ Ik projecteerde het op het scherm achter me, inclusief uitroepteken. En toen ik dat gezegd had, kon het merendeel van de aanwezigen eigenlijk al naar huis, opgelucht als ze waren. ‘Misschien,’ ging ik verder, ‘is er juist iets mis met je als je niet verdrietig bent als iemand van wie je vreselijk veel houdt uit je leven wegwandelt. Liefdesverdriet is geen zwakte, geen ziekelijke afhankelijkheid, geen onvolwassen stoornis. Liefdesverdriet mag ons nooit leren om niemand nodig te willen hebben.’

Iets dergelijks zei ik een keer tegen een jonge vrouw aan de bar na afloop van een lezing op een universiteit. Ze keek me een beetje achterdochtig aan.

‘Weet je dat zeker?’ zei ze. ‘Ik ben hier namelijk al een jaar voor in therapie en mijn psycholoog zegt precies het tegenovergestelde tegen me.’

De lezing ging goed. Gelukkig werd er ook veel gelachen. De jongen uit Groningen gaf me een hand en zei dat hij een fijne middag had gehad. Het was prachtig om te zien hoe de rest van de groep zich over hem ontfermde. Hij had niets zieligs. Hij was gewoon een open wond. En hij had geen zin, of geen puf, of had er niet eens aan gedacht, dit te verbergen.

Dit is een boek over liefdesverdriet. Ik wil weten waarom liefdesverdriet zo’n pijn doet. Hierbij wil ik voorbijgaan aan de antwoorden die óf uitsluitend biologisch beredeneerd zijn – *liefdesverdriet als gefrustreerde genen die een kans op voortplanting aan zich voorbij zien gaan* – óf uitsluitend romantisch gefantaseerd – *daar gaat mijn Ware, mijn enige kans op liefde* – aangezien beide verklaringen geen recht doen aan de

complexe rijkdom van menselijke ervaringen. Ik wil begrijpen waarom het soms zo moeilijk is om verder te gaan. Ik wil weten hoe je dat doet, verdergaan, en ook: hoe vooral niet. Verder hoop ik dat het verhaal van mijn zoektocht een beetje troost zal bieden en wellicht herkenning, en dat de lezer zich gesterkt zal voelen door de gedachte dat hij niet de enige is.

Toen ik met een vriend sprak over mijn voornemen dit boek te schrijven was een van de eerste dingen die hij zei dat ik genadeloos moest zijn. We zaten te eten in een café in de Marxstraat, het was bijna kerst. We dronken speciaal bier in van die mooi gewelfde glazen. Ik legde hem uit dat ik het moeilijk vond een balans te vinden tussen schrijven over wat ik had meegemaakt en rekening houden met de mensen over wie het ging. Dat vond hij onzin.

‘Dat weet je toch als je een relatie met een schrijver hebt,’ zei hij, ‘dat die alles gebruikt?’

Ik keek hem verbaasd aan.

‘Maar dat is dan toch eigenlijk zeggen dat je niet te vertrouwen bent?’ zei ik.

Ik wil geen schrijver zijn die alles en iedereen gewetenloos gebruikt voor zijn werk. Ik wil niet iemand zijn die te vertrouwen is zolang de relatie duurt, tot je hem de rug tokeert of hij jou de rug tokeert. Wat betekent vertrouwen als het een strikte houdbaarheidsdatum heeft? Als het na de relatie onmiddellijk begint te rotten?

Maar nu mijn geliefde – Lisa heette ze – weg is en ik alleen ben achtergebleven met mijn beelden van haar en van onze liefdesgeschiedenis, gaat het al niet echt meer over haar, kan het al niet echt meer over haar gaan. Ik bevind me wat het verhaal van haar en ons betreft in een soort privé-grot, bezig met

het kijken naar een solovoorstelling onder mijn schaduwrijke schedel. In je liefdesverdriet heb je namelijk niet alleen te kampen met Heraclitus en zijn rivier – ‘Alles stroomt en niets beklijft’ – maar ook met de eenzaamheid en het isolement van Plato’s grot en via Plato nog weer met Kant: wat wij werkelijkheid noemen is de wereld zoals wij die waarnemen. Het is onze interpretatie, onze voorstelling van iets waartoe wij verder geen andere toegang hebben. Dat ik tijdens onze relatie deels van mijn innerlijke schaduw van Lisa hield is tot daaraan toe. Daar kon ik goed mee leven omdat ik enigszins doorhad hoe het werkte. Maar dat ik sinds zij vertrok met mijn schaduw van haar schaduw zat opgescheept was iets anders. Dat was een spookhuis. Omdat ik haar niet meer zag kon mijn schaduwspel alle kanten op, er was geen medespeler meer om er nog enige levende contouren, enig realiteitsgehalte aan te verlenen. Ik speelde een droevig spel met de schaduwen van de schaduwen die ik nog van haar had, terwijl zij intussen los daarvan verder leefde, veranderde, een vreemde werd.

Sinds zij weg is ben ik in gesprek met mezelf. En tegelijkertijd weet ik heel goed dat ik schrijf over iemand die ik niet helemaal verzonnen heb. Dat zij niet alleen nu bestaat, buiten mijn hoofd en buiten deze bladzijden, maar dat zij ook toen bestond. Wat ik wil zeggen is dat ik recht wil doen aan. Ik wil dat dit boek een reservaat is voor ‘zorgvuldigheid, tederheid en nadenken’¹. Dat is mijn streven.

Hoe dan ook gaat dit boek meer over mij dan over haar omdat het over de tijd erna gaat. Over die liefde die opeens helemaal van mij alleen was en die niet voorbij was. Over de hulpmiddelen die ik inzette en met vallen en opstaan ontwikkelde. Juist als je tot het einde der tijden zou willen samenvallen met je verdriet is het goed jezelf je verhaal te vertellen. Daardoor

ontstaat er in jou een verdubbeling van verteller en personage en dat maakt je machteloosheid handelbaarder en de dingen betekenisvoller. Een van de mooiste en belangrijkste verhaallijnen waarin ik leefde was abrupt geëindigd, de verteller was de draad kwijt, het personage verdwaald, ik struikelde, viel, viel stil, en toen probeerde ik stamelend te vertellen, te duiden, en weer op verhaal te komen en de geschiedenis te schrijven van wat ik was kwijtgeraakt. En hopelijk had weten te behouden. En hopelijk opnieuw zou vinden. Omdat het leven doorging. En ik voorlopig nog niet alleen was op de wereld.

Boven alles is dit boek een pleidooi voor liefde die niet ophoudt. Voor het belang, de onschatbare waarde, van een leven waarin liefhebben, leren liefhebben en blijven liefhebben centraal staan. Voor een leven kortom waarin we niet alleen zijn en, als het even kan, niet alleen laten.

1 De scheidingsmelding

'ik dacht dat altijd dat nooit dat je nooit'

– REMCO CAMPERT¹

Op 20 februari 2014, een donderdag, was mijn moeder jarig. Ze werd tweeënzeventig. Ze woont in Harderwijk. Mijn zus woont daar ook en ik was eerst bij haar langsgegaan om met haar en haar gezin te eten voordat we met zijn allen naar de verjaardag zouden gaan. Samen sta je sterk, zoals ze zeggen, het is in elk geval gezelliger. Mijn familie zit nogal ingewikkeld in elkaar. Mijn ouders zijn gescheiden. Ik ben de jongste en ik heb vier zussen boven me, maar ik heb eigenlijk alleen met Kirsten goed contact, de andere drie zie ik zelden. Maar dat lijkt me een mooie score. Hoeveel mensen hebben geen lieve zus, of broer, hebben niemand in de familie met wie ze meer delen dan een bloedband?

We waren net klaar met eten, we hadden onze jassen al aan om naar onze moeder te gaan, toen mijn telefoon ging. Het was Lisa. Die was thuisgebleven. Ze zag die verjaardagen van mijn familie niet altijd zitten en ik had al vaak tegen haar gezegd dat ze dan vooral niet mee moest gaan, dat vond ik geen probleem.

'Hé, liefde,' zei ik toen ik opnam, zoals ik dat altijd zei.

Ik hoorde meteen dat er iets mis was. Aan alles. Aan haar stem, haar ademhaling, de stiltes die ze liet vallen. Ze vroeg

hoe laat ik dacht thuis te zijn. Ik begon te hoofdrekenen: hoeveel tijd kost een verjaardagsvisite zonder onbeleefd te zijn plus de treinreistijd terug naar Amsterdam – maar toen zei ik: als er iets is, wil ik eigenlijk nu meteen komen, zou je dat fijn vinden? Dat vond ze inderdaad fijn.

Ik weet nog hoe koud ik het kreeg tijdens dat telefoongesprek. Alsof er iets om me heen verdween en ik er nog wel was, er heel erg wel was. Ze had nog niet veel gezegd, alleen dat ze met me moest praten en ik vroeg nog niet door, dat wilde ik niet via de telefoon doen, niet als ik zo ver bij haar vandaan was. Bovendien was ik bang voor wat ze ging zeggen. Zelfs via de telefoon verzenden we zoveel meer dan alleen verbale boodschappen.

Ik keek op. Mijn zus stond in de deuropening. Ze keek me aan en een paar minuten later zaten we in haar auto en reed ze met een rotgang de snelweg op om mij naar huis te brengen. Ze had meteen aan mij gezien dat er iets aan de hand was. Haar man zou tegen onze moeder zeggen dat ze mij naar huis had gebracht omdat Lisa plotseling ziek was geworden – niets ernstigs, een vervelende griep.

Ze zette mij voor de deur af. Ik liep de drie trappen op naar de voordeur van ons appartement. Ik veegde mijn voeten op de rode deurmat met een jongen en een meisje erop die ik had gekocht toen we hier gingen samenwonen. Toen ik de woonkamer binnenkwam bleek ze niet alleen te zijn, haar moeder was bij haar. Oké, dacht ik.

Ik ging op de blauwe stoel zitten en Lisa en haar moeder zaten naast elkaar op de groene bank tegenover me. Later zei mijn vader dat hij het onbehoorlijk vond, dat ze mij de mogelijkheid

had ontnomen om open en op mijn manier te reageren op wat ze zei. Misschien had hij daar gelijk in. Maar ik kon het ook wel begrijpen. Ze zei dat ze haar moeder had gevraagd of die erbij wilde zijn omdat ze bang was dat ze anders niet zou kunnen zeggen wat ze tegen mij te zeggen had. En toen zei ze dat ze het allemaal niet meer wist. Ze was met haar moeder twee weken op reis geweest en was met een raar gevoel teruggekomen. Ze was nu een week thuis – ik had haar met haar vader van het vliegveld gehaald, twee mannen die hun vrouwen weertzagen – en dat rare gevoel was in die week niet verdwenen, of minder geworden, eerder sterker.

Ik kan me haar precieze woorden niet meer herinneren, althans, niet op dit moment. Je kunt je geheugen niet dwingen. Soms hoor je of zie je iets ineens weer voor je, maar net als je met iemand in een café zit, zomaar, of omdat je een bepaald liedje hoort, of je zit net midden in een film, of je ligt in bed en zakt al bijna weg. Alles is altijd een momentopname, ook de poging een moment dat voorbij is gegaan alsnog vast te leggen.

Hoewel vastleggen misschien niet het goede woord is. Het is nu twee jaar later en ik zit in mijn werkkamer dit alles op te rakelen, volgens mij vooral omdat ik wil begrijpen. Beter wil begrijpen wat er gebeurd is, wat er gedaan is, gedacht is en gevoeld. Ik wil weten wat het te betekenen kan hebben, wat de beste manier is om het te interpreteren zodat ik er recht aan doe en aan de mensen die erbij betrokken waren, ook omdat het zulke ingrijpende gevolgen voor mij heeft gehad en nog altijd heeft en wellicht altijd zal hebben.

Er was iets met haar gebeurd daar, in het verre buitenland. De grote rivier, de bomen, de mensen daar, er was iets in haar opengegaan. Muurtjes die ze in de loop der tijd had opgebouwd, in één keer werden ze neergehaald. Haar moeder zei

dat ze het met haar zag gebeuren, iets spiritueels – ik weet nog dat ik me aan dat woord ergerde, en dat ik me afvroeg of haar moeder dat merkte –, ze wilde steeds weer naar de rivier... Maar nu was ze weer terug, hier, en wist ze het allemaal niet meer. Een existentiële crisis, noemde ze het ook nog, dat wil zeggen, Lisa. Dat was een woord dat meer bij haar paste, en bij mij.

Ik moest het wel aanhoren en dat deed ik ook. En toen zei ik dat ik alleen maar hoopte dat zij en ik samen zouden blijven.

Dat hoopte zij ook, zei ze.

En nu? vroeg ik toen haar moeder weg was. Ze bleef nog wel slapen. Ja? Ja, natuurlijk. Ik weet niet meer hoe we die nacht in hetzelfde bed hebben doorgebracht. Of we nog tegen elkaar aan hebben gelegen of meteen al op gepaste afstand. De volgende dag pakte ze een koffer in en vertrok naar het huis van haar vriend Lodewijk, die een paar straten verderop woont en op vakantie was. Hij zou nog een week wegblijven, dus ze had tot die tijd een plek voor zichzelf waar ze kon nadenken.

In die week heb ik geen contact met haar gezocht. Om haar denken niet te beïnvloeden. Stel dat ik haar onder druk had gezet, had proberen over te halen, en stel dat zij had besloten bij me te blijven, ons alsnog een kans te geven. Dan zou ik steeds onzeker zijn geweest en mezelf hebben moeten kwellen met de gedachte dat ze misschien zonder mijn aandringen tot een ander besluit was gekomen. Nee, ik moest me stilhouden en haar alle ruimte geven om te denken en voelen wat ze wilde. Als ze dan terugkwam (of bleef, want officieel was ze nog niet weg) zou dat haar besluit zijn en dat zou niet alleen goed zijn voor haar maar ook voor mij, een betere basis om op te kunnen vertrouwen. Ook nadat ze mij na die week in afzondering haar

besluit kwam meedelen dat ze wegging, ben ik blijven zitten waar ik zat. Een vriend verbaasde zich hierover. Hij zou absoluut achter haar aan zijn gegaan, zei hij tegen me, met een charmeoffensief, met een serenade, hij zou alles hebben geprobeerd om haar terug te krijgen.

Nu twijfel ik weleens of ik er goed aan heb gedaan, maar echt spijt heb ik niet van mijn aanpak, geloof ik. Nee, ik heb het nodig op de beweegredenen van een ander te kunnen vertrouwen, helemaal als die ander mijn geliefde is. Maar het blijft een vraag of het in haar beslissing heeft meegespeeld dat ze in haar nadenkperiode vrijwel niets van mij hoorde of zag. Hoe dan ook ben ik meestal geen groot voorstander van het in afzondering reflecteren op een liefdesrelatie. Er zijn volgens mij maar weinig relatieproblemen waarbij dat een goede zet is. In de meeste gevallen zorgt het voor een verdere verwijdering.

Hoe heb ik die wachtwoek doorgebracht? Ik ben geen consequente dagboekschrijver, maar ik heb in die periode het een en ander opgeschreven in een schrift met een harde, zwarte kaft. Bij 23 februari lees ik:

12.12 uur. Zondag. Net ontbeten, daarvóór hardgelopen. Door IJburg gerend, Hopperachtige associaties, zelfs de zon zien vallen op een brandtrap, het tot stilstand gekomen leven – tot dusverre nog met enige schoonheid, geen deprimerende bende...

En later die dag, er staat geen tijdstip bij:

Heel hard meegezongen met Coldplay: 'Everything's not lost!'

Een dag later belde ze vanuit het huis van Lodewijk. Het was avond. We praatten even. Ze herhaalde dat ze in een existentiële crisis zat. Zoiets had ze nog nooit meegemaakt, zei ze. Dat kon ik wel geloven. Ik had haar bijna tien jaar van haar leven meegemaakt en ze was over het algemeen heel stabiel, iets wat ik fijn aan haar vond. Lisa die het wat de belangrijke dingen in het leven betrof niet meer wist, dat was bedreigend voor me. Ze zei dat ze de hele tijd moest huilen. Ze had via haar moeder een afspraak gemaakt met een therapeut. Niet echt een therapeut, meer een soort coach. Ik vroeg me in stilte af of dat verstandig was. Ze twijfelde niet alleen aan ons, zei ze, maar aan alles. Ik bedacht dat het goed was mezelf dat voor te houden. Arme Lisa, dacht ik. Ik hoop dat je er goed uit komt.

Op donderdag 27 februari kwam ze mij haar vertrek meedelen. We waren die dag precies negen jaar en tien maanden samen. Lisa kwam na haar werk naar me toe, naar ons huis, ze had een tas vol eten bij zich. Ze kookte voor ons en we aten in de keuken aan de rode tafel, zoals we dat altijd deden. We dronken er rode wijn bij. We praatten tijdens het eten maar niet over dat ene, dat voelbaar aanwezig was, dat in de lucht hing die ik inademde. Toen we klaar waren en een beetje achteroverzaten met een tweede glas wijn, zei ze wat ze te zeggen had. In mijn agenda zie ik dat ik bij die dag heb opgeschreven: *Nou, wij staan op 'pauze'. Een open einde...*

Drie dagen later, op zondag, kwam ze haar spullen halen, zoveel als ze kon dragen, om een tijdje bij een collega te gaan wonen wier kinderen het huis uit waren gegaan en bij wie ze een slaapkamer kon huren. Ze kwam alleen. Haar ouders vonden dat zij dit zelf moest doen. Ik had bedacht dat ik er niet bij wilde zijn. Ik verliet op tijd het huis, liep wat rond in de buurt

en besloot toen naar een café te gaan en daar verder te wachten. Nadat er naar mijn idee genoeg tijd verstreken was ging ik naar huis. Ik was te vroeg, ze was er nog. Toen ik haar even later door het keukenraam met haar fiets aan de hand de straat uit zag lopen, met twee volle fietstassen en nog een doos op de bagagedrager, had ik zo met haar te doen. Ze was zo dapper, en ze liep daar helemaal alleen.

2 Tja, wat doe je dan?

‘als er maar niemand ongelukkig van wordt’

– MICHAEL ROSEN¹

Wat doe je als je plotseling alleen bent in een nieuwe wereld die lijkt op de oude maar waarin toch alles anders is? Een dag heeft ongeveer zestien wakkere uren, in mijn geval meestal meer. Wat deed ik? Wat dacht ik? Wat voelde ik? Wat vreesde ik? Wat hoopte ik? Ik weet nog wel wat ik deed toen zij nog gewoon weg was omdat ze met haar moeder op reis was en ik dus in gelukkige afwachting mocht zijn van haar terugkeer.

In die twee weken ging ik door met waar wij mee bezig waren: het plannen van ons liefdesfeest. Het aanvankelijke plan was het op 27 april te vieren, dan waren we tien jaar samen. Helaas gooide een ander stel – het koninklijke paar – roet in het eten door van die datum opeens een nationale feestdag te maken. En omdat het vooruitzicht de rest van ons leven ons liefdesjubileum in een van oranje drukte en lawaai vergeven stad te moeten vieren ons niet erg trok, verschoven we onze dag naar 30 april. Toen bleek dat de locatie die we op het oog hadden op die datum niet beschikbaar was werd het nog een dag later, 1 mei. We legden die datum meteen vast en ik maakte het geld over. Eindelijk hadden we een plek waar we met onze vrienden en familie ons tienjarig samenzijn konden vieren.